

Міністерство освіти і науки України
Запорізький національний технічний університет

Ю.В.Кириченко

Господарське право
Навчально-методичний комплекс
для студентів денної форми навчання
спеціальності: Менеджмент організацій і
адміністрування

Запоріжжя - 2013

Кириченко Ю.В. Господарське право: Навчально-методичний комплекс для студентів денної форми навчання спеціальності: Менеджмент організацій і адміністрування. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2013. - 52 с.

Автор: Кириченко Юрій Вікторович, кандидат юридичних наук, доцент кафедри політології та права ЗНТУ

Рецензенти: Петков С.П., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Класичного приватного університету;
Куракін О.М., кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри історії і теорії держави і права Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Відповідальний за випуск: Кириченко В.М., доцент, кандидат історичних наук, завідувач кафедри політології та права ЗНТУ

Затверджено на засіданні
кафедри політології та права
ЗНТУ _____ 2013 р.,
протокол №__.

© Кириченко Ю.В., 2013

© Запорізький національний технічний університет, 2013

Зміст

1. Передмова	4
2. Робоча програма навчальної дисципліни “Господарське право”	6
3. Методичні рекомендації щодо підготовки до семінарських занять та написанню рефератів	39
4. Методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи студентів та підготовки до підсумкового модульного контролю (іспиту)	48
5. Додатки	51

Передмова

Запропонований навчально-методичний комплекс відображає основні напрями та обсяги навчальної роботи студентів Запорізького національного технічного університету денної форми навчання спеціальності менеджмент організацій і адміністрування з дисципліни “Господарське право”.

Посібник включає в себе робочу програму навчальної дисципліни, до якої ввійшли плани семінарських занять, питання для самоконтролю щодо вивчених тем та питання для підготовки до рубіжного контролю (іспиту). Кожна з цих форм навчального процесу має свої специфічні особливості і потребує спеціальної підготовки студентів. Саме тому, для їх роз’яснення і пропонуються методичні рекомендації.

Головною метою навчально-методичного посібника є надання допомоги студентам отримати систематизовані наукові знання з навчальної дисципліни “Господарське право”, виробити вміння тлумачити і застосовувати нормативно-правові акти, юридично грамотно оцінювати юридичні факти, що сьогодні вкрай потрібно не лише юристам, а й кожній освіченій людині.

Приступаючи до вивчення навчальної дисципліни, студенту необхідно насамперед чітко усвідомити для себе практичну важливість опанування основами правових знань. Засвоєння специфічної фахової термінології, певного правового мінімуму – неодмінна передумова майбутньої професійної діяльності фахівця в умовах сучасного економічного життя країни.

Незважаючи на те, що до кожної теми змістового модуля, семінарського заняття пропонується конкретний перелік літератури та питань, які мають розглядатися у ході навчання, студенти повинні творчо підходити до засвоєння навчального матеріалу, виробляти у себе вміння аналізувати різноманітні підходи до праворозуміння, формувати та обґрунтовувати своє бачення проблем господарського права. Ґрунтовніше опанування матеріалом передбачає вивчення рекомендованої літератури. При цьому, кожному студенту необхідно звернути увагу не тільки на підручники та навчальні посібники, але й на нормативно-правові акти та додаткові наукові джерела.

Закріпленню здобутих знань сприятимуть також контрольні питання, що додаються до кожної теми змістового модуля.

Своєчасне користування даним посібником допоможе студентам поглибити і закріпити знання, отримані на лекціях, семінарських заняттях і в процесі самостійної роботи з навчальною і науковою літературою, зорієнтуватися в загальному обсязі навантаження та спланувати раціональне використання свого часу на вивчення дисципліни.

У цілому, навчально-методичний посібник покликаний забезпечити підготовку студентів до різних форм навчальних занять і самостійної роботи з вивчення програми курсу.

Робоча програма навчальної дисципліни „Господарське право”

Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни „Господарське право” є засвоєння студентами основних теоретичних положень і понять навчальної дисципліни, розуміння ними положень Конституції та чинного законодавства України, закономірностей побудови правової держави, формування у них високого рівня правової свідомості та правової культури, вміння тлумачити і правильно застосовувати нормативно-правові акти у практичній діяльності, грамотно оцінювати юридичні факти, вільно орієнтуватися у сучасному правовому полі.

Завдання навчальної дисципліни

Завданням навчальної дисципліни є надання студентам систематичних знань з юридичних наук (господарське право), вихованню у них поважного ставлення до Конституції, законів та підзаконних правових актів України. Студенти повинні володіти певною сумою загальнотеоретичних уявлень про господарське право та здобути правовий мінімум знань з цієї дисципліни.

У результаті вивчення навчальної дисципліни, студенти повинні знати:

- основні поняття та категорії господарського права й законодавства;
- основні наукові концепції, теорії тощо, які стосуються розуміння та змісту тих чи інших інститутів господарського права;
- основні методики тлумачення та застосування норм господарського права, а також основи методології науково-дослідницької діяльності у сфері господарського права;

Після вивчення навчальної дисципліни, студенти повинні вміти:

- володіти загальнотеоретичними поняттями і термінами та вміти їх використовувати;
- правильно застосовувати у практичній діяльності положення законів та підзаконних актів України;
- готувати проекти господарських договорів різних видів;
- аналізувати зміст окремих видів договорів, виокремлювати істотні та звичайні умови договору;
- застосовувати відповідні правові норми для вирішення конкретних ситуацій у господарській діяльності;
- правильно користуватися спеціальною літературою з різних галузей права України.

Структура навчальної дисципліни

Номер змістового модулю	Номер і назва теми змістового модулю	Кількість годин відведених на:			Повне навчальне навантаження студента	
		Лекції	Семинарські заняття	Самостійну роботу студента	Всього годин	Всього кредитів
1	1. Поняття господарського права	4	2	4	10	—
	2. Субєкти господарювання	4	2	6	12	
	3. Правовий статус окремих видів суб'єктів господарської діяльності	4	2	4	10	
	4. Господарські зобов'язання	4	2	6	12	
Термін проведення 1-го рубіжного контролю – 8 тиждень						
2	5. Господарський договір	4	2	6	12	—
	6. Відповідальність суб'єктів господарювання	4	2	6	12	
	7. Правове регулювання господарсько-торговельної діяльності	4	2	4	10	
	8. Правове регулювання	2		2	4	

	зовнішньо-економічної діяльності					
	9.Захист прав суб'єктів господарювання та споживачів	2	2	4	8	
	Термін проведення II-го рубіжного контролю – 17 тиждень					
	Всього годин	32	16	42	90	1,5

Зміст навчальної дисципліни зі структурою знань кожного змістового модуля

Змістовий модуль I.

Тема 1. Поняття господарського права України

Предмет господарського права. Мета і принципи господарського права. Методи господарського права. Система господарського права.

Господарські відносини. Сфера господарських відносин. Господарсько-виробничі відносини. Організаційно-господарські відносини. Внутрішньогосподарські відносини. Розмежування відносин у сфері господарського права з іншими видами відносин.

Господарська діяльність. Господарська комерційна діяльність (підприємництво). Систематичність, ініціативність, самостійність, ризиковість. Види підприємництва за різними ознаками. Організаційні форми підприємництва. Принципи підприємництва. Некомерційна господарська діяльність. Некомерційна господарська діяльність. Господарче забезпечення діяльності негосподарюючих суб'єктів.

Поняття, система та особливості господарського законодавства. Конституційні основи господарювання. Господарський та інші кодекси. Законодавче забезпечення правового регулювання господарської діяльності. Нормативно-правові акти Президента, Кабінету Міністрів України та інших органів державної влади та

місцевого самоврядування, що регулюють господарські відносини. Міжнародні договори та інші акти міжнародного права в системі регулювання господарських відносин у сфері господарювання.

Локальні правові акти, що регулюють відносини у сфері господарювання.

Питання, які виносяться на семінарські заняття

1. Поняття господарського права як галузі вітчизняного права та як навчальної дисципліни.
2. Юридичне розмежування відносин у сфері господарювання з іншими видами правовідносин.
3. Поняття і сутність господарського законодавства України.

Теми рефератів для презентації на семінарах

- Господарське право як наука.
- Господарське право як навчальна дисципліна.
- Господарське законодавство України.
- Проблеми та перспективи вдосконалення вітчизняного господарського законодавства.
- Господарське законодавство Європейських країн.
- Роль і місце господарського права в системі права у світовій практиці.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення господарського права як навчальної дисципліни?
2. Яку роль відіграє господарське право в системі права?
3. Яке місце займає господарське право в системі права у світовій практиці?
4. Які проблеми виникають у практичній діяльності при застосуванні норм господарського права?

Тема 2. Суб'єкти господарювання

Учасники господарських відносин. Визначення та ознаки суб'єктів господарювання. Господарська компетенція (сукупність господарських прав та обов'язків).

Види суб'єктів господарської діяльності. Господарські організації: юридичні особи, створені відповідно до Цивільного кодексу України; державні, комунальні та інші підприємства, створені відповідно до Господарського кодексу; інші юридичні особи, що здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку.

Фізичні особи – підприємці: громадяни України, іноземці та особи без громадянства, що здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці.

Відокремленні підрозділи суб'єктів господарювання – філії, представництва та інші відокремлені підрозділи (без статусу юридичної особи).

Утворення суб'єктів господарювання. Установчі документи. Державна реєстрація суб'єктів господарської діяльності. Припинення суб'єктів господарювання. Загальний порядок ліквідації суб'єктів господарювання. Порядок розрахунків з кредиторами у разі ліквідації суб'єктів господарської діяльності.

Питання, які виносяться на семінарське заняття

1. Поняття суб'єктів господарського права.
2. Визначення та ознаки суб'єктів господарювання (господарської діяльності).
3. Загальна характеристика видів суб'єктів господарювання в Україні.

Теми рефератів для презентації на семінарі

1. Поняття, ознаки та види суб'єктів господарських правовідносин.

2. Визначення та ознаки юридичної особи в доктрині цивільного права.
3. Поняття та види юридичних осіб у Цивільному кодексі України.
4. Юридичні особи як суб'єкти господарювання в Україні.
5. Фізичні особи-підприємці.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення суб'єктів господарювання?
2. Назвіть види суб'єктів господарювання?
3. Назвіть ознаки юридичних осіб як суб'єктів господарювання?
4. Назвіть ознаки фізичної особи-підприємців як суб'єктів господарювання?

Тема 3. Правовий статус окремих видів суб'єктів господарської діяльності

Поняття підприємства в національному законодавстві. Підприємство як організаційна форма господарювання. Ознаки підприємства. Види та організаційні форми підприємств за господарським законодавством.

Види підприємств залежно від форм власності: приватне підприємство, підприємство, що діє на основі колективної власності (підприємство колективної власності), комунальне підприємство, державне підприємство, підприємство, засноване на змішаній формі власності (на базі об'єднання майна різних форм власності).

Правове становище підприємств з іноземними інвестиціями та іноземних підприємств.

Види підприємств залежно від способу утворення (заснування) та формування статутного фонду: унітарні та корпоративні підприємства.

Види підприємств залежно від кількості працюючих та обсягу валового доходу від реалізації продукції за рік: малі, середні та великі підприємства.

Правовий статус господарських товариств в Україні. Визначення та ознаки господарських товариств. Особливості правового статусу окремих видів господарських товариств. Акціонерні товариства. Публічні акціонерні товариства. Приватні акціонерні товариства. Товариства з обмеженою відповідальністю. Товариства з додатковою відповідальністю. Повні товариства. Командитні товариства.

Правове становище кооперативів в Україні. Виробничий кооператив. Підприємства споживчої кооперації.

Поняття та види об'єднань підприємств. Організаційно-правові форми об'єднань підприємств. Асоціація. Корпорація. Консорціум. Концерн. Холдингові компанії. Промислово-фінансові групи. Асоційовані підприємства. Холдингові компанії. Дочірні підприємства. Інші форми об'єднань підприємств.

Питання, які виносяться на семінарське заняття

1. Поняття та організаційно-правові форми підприємств в Україні.
2. Визначення та види господарських товариств.
3. Правове становище індивідуальних підприємців в Україні.

Теми рефератів для презентації на семінарі

1. Особливості правового статусу суб'єктів організаційно-господарських повноважень.
2. Правове становище суб'єктів внутрішньогосподарських відносин.
3. Ліквідація суб'єкта господарювання.
4. Реорганізація суб'єкта господарювання.
5. Підприємство як організаційна форма господарювання.
6. Види та організаційні форми підприємств за господарським законодавством України.
7. Правове становище підприємств з іноземними інвестиціями та іноземних підприємств.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть підстави для ліквідації суб'єкта господарювання?
2. Назвіть підстави реорганізації суб'єкта господарювання?
3. Назвіть види підприємств як суб'єкта господарювання?
4. Назвіть форми підприємств у відповідності господарського законодавства України?

Тема 4. Господарські зобов'язання

Поняття господарського зобов'язання. Зобов'язана сторона (у тому числі боржник). Виконання обов'язку.

Основні види господарських зобов'язань. Майново-господарські зобов'язання. Організаційно-господарські зобов'язання. Соціально-комунальні зобов'язання суб'єктів господарювання. Публічні зобов'язання суб'єктів господарювання.

Підстави виникнення господарських зобов'язань.

Загальні умови виконання господарських зобов'язань. Виконання господарського зобов'язання третьою особою. Передача (делегування) прав у господарських зобов'язаннях. Виконання господарських зобов'язань, у яких беруть участь кілька зобов'язаних суб'єктів.

Місце виконання господарського зобов'язання

Виконання грошових зобов'язань.

Забезпечення виконання господарських зобов'язань. Банківська гарантія забезпечення виконання господарських зобов'язань. Загальногосподарські (публічні) гарантії виконання зобов'язань

Загальні умови припинення господарських зобов'язань. Припинення господарського зобов'язання виконанням або зарахуванням. Припинення господарського зобов'язання за згодою сторін чи у разі поєднання його сторін в одній особі. Припинення

господарського зобов'язання у разі неможливості виконання.
Розірвання господарського зобов'язання.

Недійсність господарського зобов'язання. Наслідки визнання господарського зобов'язання недійсним.

Питання, які виносяться на семінарське заняття

1. Становлення інституту господарського зобов'язання.
2. Визначення та ознаки господарського зобов'язання.
3. Загальна характеристика видів господарських зобов'язань.

Теми рефератів для презентації на семінарі

1. Майново-господарські зобов'язання.
2. Організаційно-господарські зобов'язання.
3. Соціально-комунальні зобов'язання суб'єктів господарювання.
4. Публічні зобов'язання суб'єктів господарювання.
5. Підстави виникнення господарських зобов'язань.
6. Виконання господарського зобов'язання третьою особою.
7. Передача (делегування) прав у господарських зобов'язаннях.
8. Виконання грошових зобов'язань.
9. Банківська гарантія забезпечення виконання господарських зобов'язань.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть підстави виникнення господарських зобов'язань?
2. Дайте поняття “майново-господарських зобов'язань”?
3. Дайте поняття “організаційно-господарських зобов'язань”?

4. Назвіть випадки передачі прав у господарських зобов'язань?

Змістовий модуль II

Тема 5. Господарський договір

Загальні умови укладання договорів, що породжують господарські зобов'язання. Господарсько-договірні зобов'язання.

Зміст договору. Вільне волевиявлення. Примірні договори. Типові договори.

Істотні умови господарського договору. Предмет договору (найменування (номенклатура, асортимент) та кількість продукції (робіт, послуг), а також вимоги до їх якості). Ціна договору. Строк дії договору.

Загальний порядок укладання господарських договорів. Форма єдиного документа, підписаного сторонами та скріпленого печатками.

Спрощений спосіб укладення господарських договорів (шляхом обміну листами, факсограмами, телеграмами, телефонограмами тощо, а також шляхом підтвердження прийняття до виконання замовлень).

Проект договору. Протокол розбіжностей. Протокол узгодження розбіжностей, листи, телеграмами, телетайпограмами, що підтверджують досягнення сторонами згоди щодо умов договору.

Особливості укладання попередніх договорів.

Особливості укладання господарських договорів за державним замовленням. Державний контракт.

Особливості укладання господарських договорів на основі вільного волевиявлення сторін, примірних і типових договорів.

Особливості укладання господарських договорів на біржах, ярмарках та публічних торгах.

Укладання організаційно-господарських договорів.

Укладання господарських договорів за рішенням суду.

Порядок зміни господарських договорів. Порядок розірвання господарських договорів.

Питання, які виносяться на семінарські заняття

1. Визначення та ознаки господарського договору.
2. Класифікація господарських договорів.
3. Форма господарського договору.
4. Зміст господарського договору.

Теми рефератів для презентації на семінарі

1. Банківська гарантія забезпечення виконання господарських зобов'язань.
2. Форма та зміст господарського договору.
3. Універсальна модель господарського договору.
4. Загальні умови укладання договорів, що породжують господарські зобов'язання.
5. Порядок зміни та розірвання господарських договорів

Питання для самоконтролю

1. Назвіть ознаки господарського договору?
2. Назвіть форми господарського договору?
3. Визначте загальні умови укладення господарських договорів?
4. Назвіть порядок зміни та розірвання господарських договорів?

Тема 6. Відповідальність суб'єктів господарювання

Господарсько-правова відповідальність учасників господарських відносин. Принципи господарсько-правової відповідальності.

Господарські санкції як правовий засіб відповідальності у сфері господарювання: відшкодування збитків; штрафні санкції; оперативно-господарські санкції. Адміністративно-господарські санкції.

Підстави господарсько-правової відповідальності

Правопорушення у сфері господарювання.

Невиконання або неналежне виконання господарського зобов'язання. Порушення правил здійснення господарської діяльності.

Межі господарсько-правової відповідальності. Зменшення розміру та звільнення від відповідальності.

Прострочення боржника. Прострочення кредитора.

Досудовий порядок реалізації господарсько-правової відповідальності. Претензія та її зміст.

Строки реалізації господарсько-правової відповідальності.

Відшкодування збитків. Склад та розмір відшкодування збитків. Вартість втраченого, пошкодженого або знищеного майна. Додаткові витрати (штрафні санкції, сплачені іншим суб'єктам, вартість додаткових робіт, додатково витрачених матеріалів тощо), понесені стороною, яка зазнала збитків внаслідок порушення зобов'язання другою стороною. Неодержаний прибуток (втрачена вигода), на який сторона, яка зазнала збитків, мала право розраховувати у разі належного виконання зобов'язання другою стороною. Матеріальна компенсація моральної шкоди у випадках, передбачених законом.

Обмежена відповідальність за невиконання або неналежне виконання зобов'язань.

Склад збитків, що підлягають відшкодуванню. Умови і порядок відшкодування збитків. Солідарне відшкодування збитків. Регресні вимоги щодо відшкодування збитків. Відшкодування збитків у разі порушення грошових зобов'язань.

Штрафні санкції. Неустойка, штраф, пеня. Розмір штрафних санкцій. Порядок застосування штрафних санкцій. Зменшення розміру штрафних санкцій. Обов'язок боржника, який сплатив штрафні санкції, виконати зобов'язання в натурі.

Оперативно-господарські санкції. Види оперативно-господарських санкцій. Підстави та порядок застосування оперативно-господарських санкцій.

Адміністративно-господарські санкції. Застосування адміністративно-господарських санкцій до суб'єктів господарювання. Види адміністративно-господарських санкцій. Вилучення прибутку (доходу). Адміністративно-господарський штраф. Стягнення зборів (обов'язкових платежів). Застосування антидемпінгових заходів.

Припинення експортно-імпорتنих операцій. Застосування індивідуального режиму ліцензування. Зупинення дії ліцензії (патенту) на здійснення суб'єктом господарювання певних видів господарської діяльності. Анулювання ліцензії (патенту) на здійснення суб'єктом господарювання окремих видів господарської діяльності. Обмеження або зупинення діяльності суб'єкта господарювання. Скасування державної реєстрації та ліквідація суб'єкта господарювання.

Особливості цивільно-правової відповідальності. Функції цивільно-правової відповідальності. Форми цивільно-правової відповідальності. Взаємозв'язок між обов'язком і відповідальністю. Різниця між цивільно-правовою відповідальністю і засобами оперативного впливу (оперативними санкціями). Компенсаційна роль інституту відповідальності. Види цивільно-правової відповідальності (договірна та позадоговірна). Часткова, солідарна і субсидіарна відповідальність. Повна, обмежена і підвищена (кратна) відповідальність. Умови (підстави) цивільно-правової відповідальності. Умисел як форма вини. Випадок і непереборна сила як підстави звільнення від відповідальності.

Фінансово-правова	відповідальність	суб'єктів
господарювання.	Адміністративна	відповідальність
господарювання.	Кримінальна	відповідальність
господарювання.		суб'єктів

Питання, які виносяться на семінарське заняття

1. Визначення, ознаки і види господарсько-правової відповідальності
2. Мета, функції та принципи господарсько-правової відповідальності
3. Підстави та межі господарсько-правової відповідальності
4. Строки реалізації господарсько-правової відповідальності
5. Господарські санкції як правові засоби відповідальності у сфері господарювання.

Теми рефератів для презентації на семінарі

1. Відповідальність за порушення грошових зобов'язань.
2. Адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері господарювання.
3. Кримінальна відповідальність за правопорушення у сфері господарювання.
4. Цивільна відповідальність за правопорушення у сфері підприємницької діяльності.
5. Склад та розмір відшкодування збитків.
6. Матеріальна компенсація моральної шкоди у випадках, передбачених законом.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть види юридичної діяльності за порушення грошових зобов'язань?
2. Назвіть види адміністративних стягнень за правопорушення у сфері господарювання?
3. Назвіть види покарань за правопорушення у сфері господарювання?
4. Назвіть види цивільної відповідальності за правопорушення у сфері господарювання?

Тема 7. Правове регулювання господарсько-торговельної діяльності

Господарсько-торговельна діяльність. Види господарсько-торговельної діяльності. Форми господарсько-торговельної діяльності.

Поставка. Матеріально-технічне постачання та збут. Договір поставки. Предмет, кількість і асортимент поставки. Строки і порядок поставки. Якість товарів, що поставляються. Гарантії якості товарів. Претензії у зв'язку з недоліками поставлених товарів. Комплектність

товарів, що поставляються. Положення про поставки і Особливі умови поставок.

Контрактація сільськогосподарської продукції. Договір контрактації сільськогосподарської продукції. Особливості виконання договорів контрактації. Відповідальність за договором контрактації.

Енергопостачання. Договір енергопостачання. Кількість і якість енергії. Строки, ціни та порядок розрахунків за договором енергопостачання. Правила користування енергією.

Біржова торгівля. Торговельно-біржова діяльність. Товарна біржа. Права та обов'язки товарної біржі. Правила біржової торгівлі. Біржові торги. Припинення товарної біржі.

Оренда майна та лізинг. Оренда майна у сфері господарювання. Умови договору оренди. Основні права та обов'язки орендаря. Орендна плата. Оренда державного та комунального майна. Суборенда державного та комунального майна. Вкуп (приватизація) об'єкта оренди. Оренда землі у сфері господарювання. Припинення договору оренди. Лізинг у сфері господарювання.

Інші види господарсько-торговельної діяльності. Міна (бартер) у сфері господарювання. Зберігання у товарному складі.

Питання, які виносяться на семінарське заняття

1. Матеріально-технічне постачання та збут як форми господарсько-торговельної діяльності.
2. Нормативно-правове регулювання відносин у сфері матеріально-технічного постачання та збуту.
3. Загальна характеристика договору поставки і договору купівлі-продажу в сфері господарювання.

Теми рефератів для презентації на семінарі

1. Договір-поставки.
2. Договір купівлі-продажу.
3. Договір енергопостачання.
4. Договір оренди
5. Загальна характеристика торгово-біржової діяльності.
6. Лізинг у сфері господарювання.

Питання для самоконтролю

1. Поняття господарсько-торговельної діяльності.
2. Назвіть види господарсько-торговельної діяльності.
3. Назвіть форми господарсько-торговельної діяльності.
4. Умови договору оренди.
5. Права та обов'язки товарної біржі.

Тема 8. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Поняття та принципи зовнішньоекономічної діяльності. Законодавство про зовнішньоекономічну діяльність. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності. Види зовнішньоекономічної діяльності та зовнішньоекономічні операції. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Ліцензування і квотування зовнішньоекономічних операцій. Зовнішньоекономічні договори (контракти). Державна реєстрація зовнішньоекономічних договорів (контрактів). Митне регулювання при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності. Принципи оподаткування при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності. Валютні рахунки суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Валютна виручка від зовнішньоекономічної діяльності. Одержання суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності кредитів в іноземних фінансових установах. Захист державою прав та законних інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Іноземні інвестиції. Правове регулювання інвестування за кордон. Поняття, види і форми здійснення іноземних інвестицій. Державні гарантії захисту іноземних інвестицій. Особливості створення та функціонування спільних підприємств. Правові основи створення і функціонування вільних економічних зон в Україні.

Питання, які виносяться на семінарське заняття

1. Визначення та ознаки зовнішньоекономічної діяльності.
2. Учасники й суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності.
3. Поняття та види зовнішньоекономічних договорів (контрактів).

Теми рефератів для презентації на семінарі

1. Поняття та принципи зовнішньоекономічної діяльності.
2. Законодавство про зовнішньоекономічну діяльність.
3. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності.
4. Види зовнішньоекономічної діяльності.
5. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
6. Державна реєстрація зовнішньоекономічних договорів (контрактів).
7. Митне регулювання при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності.
8. Принципи оподаткування при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності.
9. Валютні рахунки суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення зовнішньоекономічної діяльності?
2. Назвіть та охарактеризуйте нормативно-правові акти, що регулюють зовнішньоекономічну діяльність?
3. Перелічте суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності?
4. Назвіть види зовнішньоекономічної діяльності?
5. Назвіть принципи оподаткування при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності?

Тема 9. Захист прав суб'єктів господарювання та споживачів

Поняття захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарської діяльності та споживачів. Механізм захисту прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності.

Форми захисту прав та інтересів господарюючих суб'єктів. Нотаріальний захист прав та законних інтересів суб'єктів господарювання. Адміністративний захист прав та законних інтересів суб'єктів господарської діяльності. Претензійний порядок врегулювання спорів. Судовий захист прав суб'єктів господарювання.

Способи і механізми захисту прав та інтересів господарюючих суб'єктів. Визнання наявності або відсутності прав. Визнання повністю або частково недійсними актів органів державної влади та органів місцевого самоврядування, актів інших суб'єктів, що суперечать законодавству, ущемляють права та законні інтереси суб'єкта господарювання або споживачів. Визнання недійсними господарських угод з підстав, передбачених законом. Відновлення становища, яке існувало до порушення прав та законних інтересів суб'єктів господарювання. Припинення дій, що порушують право або створюють загрозу його порушення. Присудження до виконання обов'язку в натурі. Відшкодування збитків. Застосування штрафних санкцій. Застосування оперативно-господарських санкцій. Застосування адміністративно-господарських санкцій. Установлення, зміни і припинення господарських правовідносин.

Захист прав суб'єктів підприємницької діяльності при їхньому порушенні незаконними актами державних органів.

Порядок розгляду справ у господарських судах. Розгляд справ у міжнародних судових інстанціях

Питання, які виносяться на семінарське заняття

1. Поняття та механізм захисту прав і законних інтересів суб'єктів господарювання та споживачів.
2. Способи захисту прав і законних інтересів учасників відносин у сфері господарювання.

Форми захисту прав і законних інтересів суб'єктів господарювання та споживачів.

Теми рефератів для презентації на семінарі

1. Поняття захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарської діяльності та споживачів.
2. Механізм захисту прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності.
3. Форми захисту прав та інтересів господарюючих суб'єктів.
4. Нотаріальний захист прав та законних інтересів суб'єктів господарювання.
5. Адміністративний захист прав та законних інтересів суб'єктів господарської діяльності.
6. Судовий захист прав суб'єктів господарювання.
7. Порядок розгляду справ у господарських судах.
8. Розгляд справ у міжнародних судових інстанціях

Питання для самоконтролю

1. Дайте поняття захисту прав та законних інтересів суб'єктів господарської діяльності та споживачів?
2. Назвіть механізм захисту прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності?
3. Назвіть форми захисту прав та інтересів господарюючих суб'єктів?
4. Назвіть порядок розгляду справ у господарських судах?
5. Охарактеризуйте порядок розгляду справ у міжнародних судових інстанціях?

Рейтингова система оцінювання знань студента

У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються наступні види контролю:

1. **Поточний** - здійснюється на семінарських заняттях. За змістом він включає перевірку розуміння та запам'ятовування студентом навчального матеріалу, який охоплюється темою лекційного та

семінарського заняття, умінь самостійно опрацювати нормативно-правові акти та навчально-методичну літературу, здатність осмислити зміст вивчаємої теми, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал, а також завдань самостійної роботи;

2 **Рубіжний** - здійснюється у формі письмової комплексної контрольної роботи, яка охоплює матеріал тем змістового модуля. Кожному студенту видається індивідуальний варіант контрольних завдань, що складається з трьох частин:

- перша частина – студент має дати чітке визначення правовим поняттям та термінам;
- друга частина – студент має дати ґрунтовну відповідь щодо особливостей елементів понять та термінів (ознаки, функції, форми, види, структура тощо);
- третя частина – студент має оцінити юридичний факт та вибрати правильний варіант відповіді на питання.

Крім того, під час рубіжного контролю враховуються виступи на семінарських заняттях, результати науково-дослідної та самостійної роботи студента, а також виконання індивідуальних завдань викладача.

Рубіжний контроль проводиться на останній парі змістового модуля, протягом двох академічних годин. До рубіжного контролю допускаються усі студенти. Якщо студент не з'явився для проведення рубіжного контролю або не здав контрольної роботи, йому виставляється нуль балів.

Студент, який набрав протягом семестру менше 60 балів, зобов'язаний складати іспит. Якщо сумарний рейтинговий показник з усіх змістових модулів навчальної дисципліни і результати рубіжного контролю з кожного змістового модуля не менше за 60 балів, то студент отримує оцінку „автоматично”, яка виставляється йому відповідно до шкали оцінювання.

Якщо семестрова оцінка за результатами сумарного рубіжного контролю не задовольняє студента, то він має право на її збільшення, складаючи іспит. Проте, якщо оцінка, яка отримана студентом під час заліку менше за результати сумарного рубіжного контролю, то йому зараховується результати сумарного рубіжного контролю.

Студент допускається до складання іспиту (з правом отримання максимальну кількість – 100 балів) за умов виконання усіх

самостійних завдань, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни.

В основі рейтингової системи використана 100-бальна шкала оцінок. Це максимальна сума балів за всі види робіт, що виконані студентом з навчальної дисципліни протягом семестру: виступи на семінарських заняттях; виконання індивідуальних завдань; підготовка рефератів, тез доповідей; виконання самостійної та контрольних робіт.

Система нарахування рейтингових балів:

- виконання завдань самостійної роботи - 5 – 30 балів
- виконання індивідуальних завдань - 5 – 30 балів
- виконання та захист реферату - 10 балів
- виступ на семінарському занятті - 3 – 5 балів
- письмова контрольна робота (5 запитань і 10 тестів – за повну правильну відповідь на питання 6 балів, тест - 3 бали) – 60 балів

Шкала оцінювання:

За шкалою ECTS	За 100-бальною шкалою	За національною шкалою	Визначення
A	90-100	відмінно	відмінно - відмінне виконання з незначною кількістю помилок
B	85-89	добре	дуже добре - вище середнього рівня, але з деякими поширеними помилками
C	75-84		добре – в цілому правильне виконання, але з помітними помилками
D	70-74	задовільно	задовільно – виконання в повному обсязі, але зі значною кількістю недоліків
E	60-69		достатньо – виконання задовільняє мінімальні критерії
FX	35-59	незадовільно	незадовільно – недостатньо:

		(з можливістю повторного складання)	необхідно допрацювати
F	1-34	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	незадовільно – необхідна серйозна подальша робота з повторним вивченням курсу

Перелік питань, що виносяться на перший рубіжний контроль

1. Господарське право як галузь вітчизняного права.
2. Система господарського законодавства України.
3. Визначення, ознаки та види господарської діяльності.
4. Поняття та принципи комерційної діяльності (підприємництва).
5. Сфера господарських відносин.
6. Юридичне розмежування відносин у сфері господарювання з іншими видами відносин.
7. Учасники господарських відносин.
8. Засоби державного регулювання господарської діяльності.
9. Конкуренція у сфері господарювання та монопольне (домінуюче) становище суб'єктів господарської діяльності на ринку товару.
10. Правопорушення законодавства про захист економічної конкуренції та відповідальність за них.
11. Правопорушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції та відповідальність за них.
12. Визначення та ознаки суб'єкта господарювання.
13. Види суб'єктів господарювання в Україні.
14. Утворення та установчі документи суб'єкта господарювання.
15. Легітимація суб'єкта господарювання.
16. Припинення суб'єкта господарювання.

17. Відокремленні підрозділи суб'єктів господарювання – юридичних осіб.
 18. Підприємство як організаційна форма господарювання: визначення та ознаки.
 19. Види підприємств залежно від форм власності.
 20. Види підприємств залежно від способу утворення (заснування) та формування статутного фонду.
 21. Види підприємств у залежності від кількості працюючих та обсягу валового доходу від реалізації продукції за рік.
 22. Загальна характеристика господарських товариств.
 23. Акціонерне товариство.
 24. Товариство з обмеженою відповідальністю.
 25. Товариство з додатковою відповідальністю.
 26. Повне товариство.
 27. Командитне товариство.
 28. Поняття та види підприємств колективної власності.
- Виробничий кооператив.
29. Громадянин як суб'єкт господарювання (фізична особа – підприємець).
 30. Правовий режим майна у сфері господарювання.
 31. Право власності – основне речове право у сфері господарювання.
 32. Право господарського відання та оперативного управління.
 33. Визначення та ознаки господарських зобов'язань.
 34. Підстави виникнення господарських зобов'язань
 35. Майново-господарські та організаційно-господарські зобов'язання.
 36. Соціально-комунальні та публічні зобов'язання суб'єктів господарювання.
 37. Виконання господарських зобов'язань.
 38. Припинення господарських зобов'язань.

Перелік питань, що виносяться на другий рубіжний контроль

1. Визначення та ознаки господарського договору.
2. Загальні умови укладання договорів, що породжують господарські зобов'язання.
3. Свобода договору у сфері господарювання.
4. Форма господарського договору.
5. Зміст господарського договору.
6. Істотні умови господарського договору.
7. Звичайні та випадкові умови господарського договору.
8. Універсальна модель господарського договору.
9. Порядок укладання господарських договорів.
10. Порядок зміни та розірвання господарських договорів.
11. Визначення та ознаки банкрутства.
12. Сторони та інші учасники у справі про банкрутство.
13. Стадії провадження у справах про банкрутство.
14. Судові процедури, що застосовуються до боржника в процесі провадження у справі про банкрутство.
15. Поняття та принципи відповідальності учасників господарських відносин.
16. Підстави та межі відповідальності учасників господарських відносин.
17. Досудовий порядок реалізації господарсько-правової відповідальності.
18. Відшкодування збитків.
19. Штрафні санкції.
20. Оперативно-господарські санкції
21. Адміністративно-господарські санкції.
22. Особливості правового регулювання господарсько-торговельної діяльності.
23. Комерційне посередництво (агентські відносини) у сфері господарювання.
24. Правове регулювання перевезення вантажів.
25. Правове регулювання капітального будівництва.
26. Правове регулювання інвестиційної та інноваційної діяльності.
27. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання.

28. Використання у підприємницькій діяльності прав інших суб'єктів господарювання (комерційна концесія).
29. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Зовнішньоекономічні договори (контракти).
30. Поняття та механізм захисту прав і законних інтересів суб'єктів господарювання та споживачів.
31. Способи та шляхи захисту прав і законних інтересів суб'єктів господарювання та споживачів.
32. Форми захисту прав і законних інтересів учасників відносин у сфері господарювання.

Перелік питань до іспиту з навчальної дисципліни „Господарське право”

1. Господарське право як галузь вітчизняного права.
2. Система господарського законодавства України.
3. Визначення, ознаки та види господарської діяльності.
4. Поняття та принципи комерційної діяльності (підприємництва).
5. Сфера господарських відносин.
6. Юридичне розмежування відносин у сфері господарювання з іншими видами відносин.
7. Учасники господарських відносин.
8. Засоби державного регулювання господарської діяльності.
9. Конкуренція у сфері господарювання та монопольне (домінуюче) становище суб'єктів господарської діяльності на ринку товару.
10. Правопорушення законодавства про захист економічної конкуренції та відповідальність за них.
11. Правопорушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції та відповідальність за них.
12. Визначення та ознаки суб'єкта господарювання.
13. Види суб'єктів господарювання в Україні.
14. Утворення та установчі документи суб'єкта господарювання.
15. Легітимація суб'єкта господарювання.
16. Припинення суб'єкта господарювання.

17. Відокремленні підрозділи суб'єктів господарювання – юридичних осіб.

18. Підприємство як організаційна форма господарювання: визначення та ознаки.

19. Види підприємств залежно від форм власності.

20. Види підприємств залежно від способу утворення (заснування) та формування статутного фонду.

21. Види підприємств у залежності від кількості працюючих та обсягу валового доходу від реалізації продукції за рік.

22. Загальна характеристика господарських товариств.

23. Акціонерне товариство.

24. Товариство з обмеженою відповідальністю.

25. Товариство з додатковою відповідальністю.

26. Повне товариство.

27. Командитне товариство.

28. Поняття та види підприємств колективної власності. Виробничий кооператив.

29. Громадянин як суб'єкт господарювання (фізична особа – підприємець).

30. Правовий режим майна у сфері господарювання.

31. Право власності – основне речове право у сфері господарювання.

32. Право господарського відання та оперативного управління.

33. Визначення та ознаки господарських зобов'язань.

34. Підстави виникнення господарських зобов'язань

35. Майново-господарські та організаційно-господарські зобов'язання.

36. Соціально-комунальні та публічні зобов'язання суб'єктів господарювання.

37. Виконання господарських зобов'язань.

38. Припинення господарських зобов'язань.

39. Визначення та ознаки господарського договору.

40. Загальні умови укладання договорів, що породжують господарські зобов'язання.

41. Свобода договору у сфері господарювання.

42. Форма господарського договору.

43. Зміст господарського договору.

44. Істотні умови господарського договору.
45. Звичайні та випадкові умови господарського договору.
46. Універсальна модель господарського договору.
47. *Порядок укладання господарських договорів.*
48. Порядок зміни та розірвання господарських договорів.
49. Визначення та ознаки банкрутства.
50. Сторони та інші учасники у справі про банкрутство.
51. Стадії провадження у справах про банкрутство.
52. Судові процедури, що застосовуються до боржника в процесі провадження у справі про банкрутство.
53. Поняття та принципи відповідальності учасників господарських відносин.
54. Підстави та межі відповідальності учасників господарських відносин.
55. Досудовий порядок реалізації господарсько-правової відповідальності.
56. Відшкодування збитків.
57. Штрафні санкції.
58. Оперативно-господарські санкції
59. Адміністративно-господарські санкції.
60. Особливості правового регулювання господарсько-торговельної діяльності.
61. Комерційне посередництво (агентські відносини) у сфері господарювання.
62. Правове регулювання перевезення вантажів.
63. Правове регулювання капітального будівництва.
64. Правове регулювання інвестиційної та інноваційної діяльності.
65. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання.
66. Використання у підприємницькій діяльності прав інших суб'єктів господарювання (комерційна концесія).
67. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Зовнішньоекономічні договори (контракти).
68. Поняття та механізм захисту прав і законних інтересів суб'єктів господарювання та споживачів.
69. Способи та шляхи захисту прав і законних інтересів суб'єктів господарювання та споживачів.

70. Форми захисту прав і законних інтересів учасників відносин у сфері господарювання.

Методичне забезпечення

Навчально-методичне забезпечення дисципліни „Господарське право” включає: опорні конспекти лекцій викладача; підручники і навчальні посібники; нормативно-правові акти; комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни: робоча програма навчальної дисципліни; інструктивно-методичні матеріали до семінарських занять та написанню рефератів; щодо організації самостійної роботи студентів та підготовки до рубіжного та підсумкового контролю та заліку; перелік питань що виносяться на рубіжний контроль та до заліку; список рекомендованої літератури.

Список рекомендованої літератури

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст.141.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 18-22. – Ст. 144.
3. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 р. № 1798-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 6. – Ст. 56.
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 40-44. – Ст. 356 (із змінами, внесеними згідно із Законом України № 2452-IV від 03.03.2005 р.).
5. Закон України від 22.12.1993 р. «Про міжнародні договори України» // ВВР України. - 1994. - № 10. - Ст. 45.
6. Закон України від 11.09.2003 р. «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» // ВВР України. - 2004. - № 9. - Ст. 79.
7. Закон України від 16.03.2004 р. «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» // Офіційний вісник України. - 2004. - № 15. - Ст. 1028.
8. Закон України від 23 червня 2005 р. «Про міжнародне приватне право» // Урядовий кур'єр. - 2005. - № 163 (31 серпня).
9. Положення про Державний комітет з питань регуляторної політики та підприємництва: Затв. Указом Президента України від 25.05.2000 р. № 721/2000 // Офіційний вісник України. - 2000. - № 22. - Ст. 888.
10. Указ Президента України від 3 лютого 1998 р. № 79/98 “Про усунення обмежень, що стримують розвиток підприємницької діяльності в Україні” // Офіційний вісник України. – 1998. - № 5. – Ст. 173.
11. Указ Президента України від 22 січня 2000 р. № 89/2000 ”Про запровадження єдиної державної регуляторної політики у сфері підприємництва” // Офіційний вісник України. – 2000. – №4. – Ст. 107.

12. Указ Президента України від 12 лютого 2003 р. N 102/2003 "Про затвердження Концепції державної промислової політики" // Офіційний вісник України. – 2003. – № 7. – Ст. 278.

13. Указ Президента України від 01.06.2005 р. «Про деякі заходи щодо забезпечення здійснення державної регуляторної політики» // Урядовий кур'єр. - 2005. -№ 105.

Базова

1. Господарське право України [Текст] : Підруч. / М.К. Галянтич, С.М. Рудницька, О.М. Міхатуліна та ін. – К. : МАУП, 2005. – 424 с.

2. Підприємницьке право України [Текст] // За ред. Р.Б.Шишки. – Х., 2006. – 238 с.

3. Підприємницьке право [Текст] : Підруч. / За ред. О.В. Старцева. / 3-є вид. – К. : Істина, – 2007. – 864 с.

4. Саніахметова Н.А. Підприємницьке право / Н.А. Саніахметова. – К. : АСК, 2006. – 284 с.

5. Хозяйственное право Украины [Текст] : Учеб. / Под ред. акад. А.С. Васильева, О.П. Подцерковного. – Х. : Одиссей, 2005. – 464 с.

6. Хозяйственное право [Текст] : Учеб. / Под ред. акад. Мамутова В.К. – К. : Юринком Интер, 2002. – 912 с.

7. Чернадчук В.Д. Господарське процесуальне право України [Текст] : Підруч. / В.Д. Чернадчук, В.В. Сухонос, В.П. Нагребельний, Д.М. Лук'янець; За заг. ред. к.ю.н. В.Д. Чернадчука. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2006. – 331 с.

8. Щербина В.С. Господарське право [Текст] : Підруч. // В.С. Щербина. – К. : Юрінком Интер, 2012. – 362 с.

9. Актуальні проблеми господарського права : Навч. посіб. [Текст] / за ред. В.С. Щербини. – К. : Юрінком Интер, 2012. – 528 с.

10. Вінник О.М. Господарське право України : Курс лекцій [Текст] / О.М. Вінник – К. : Атіка, 2004. – 624 с.

11. Вінник О.М. Господарське право : Навч. посіб. [Текст] / О.М. Вінник – 2-е вид., змін. та доп. – К. : Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2009. – 766 с.

12. Єршова І.В. Підприємницьке право : Навч. посіб. [Текст] / І.В. Єршова, Т.М. Іванова – М. : Юриспруденція, 2006. – 336 с.
13. Кравчук С.Й. Господарське право України : Навч. посіб. [Текст] / С.Й. Кравчук – К. : Кондор, 2007. – 264 с.
14. Мілаш В.С. Господарське право : Курс лекцій [Текст] / В.С. Мілаш. – У 2 ч. – Ч. 1. – Х. : Право, 2008. – 496 с.
15. Пилипенко Ф.Я. Господарське право України : Навч. посіб. [Текст] / Ф.Я. Пилипенко, В.С. Щербина – К. : Вентурі, 2006. – 288 с.
17. Крупка Ю.М. Правові основи підприємницької діяльності : Навч. посіб. [Текст] / Ю.М. Крупка. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 480 с.
18. Шелухін М.Л. Господарське право : Навч. посіб. [Текст] / М.Л. Шелухіна – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 616 с.

Допоміжна

1. Васильченко В.В. Науково-практичний коментар Закону України „Про міжнародне приватне право” [Текст] / В.В. Васильченко – К. : Істина, 2007. – 200 с.
2. Господарський кодекс України : Науково-практичний коментар [Текст] / О.І. Харитонова, Є. О. Харитонов, В.М. Коссак та ін.; За ред. О.І. Харитонової. – Х. : Одиссей, 2007. – 832 с.
3. Кравчук В.М. Корпоративне право : Науково-практичний коментар до законодавства та судової практики [Текст] / В.М. Кравчук – К. : Істина, 2008. – 720 с.
4. Андрушко П.П. Кримінальна відповідальність за порушення порядку здійснення господарської діяльності [Текст] / П.П. Андрушко. – К. : Юрінком Інтер, 2007. – 288 с.
5. Крупка Ю.М. Науково-практичний коментар Закону України «Про господарські товариства» [Текст] / Ю.М. Крупка // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 2008. – № 9.
6. Посполітак В.В. Аналіз наявних суперечностей та неузгодженостей між Цивільним та Господарським кодексами України [Текст] / В.В. Посполітак, Р.Ю. Ханик-Посполітак – К. : Видавництво „Реферат”, 2005. – 264 с.

7. Сміяна Л.С. Правові основи зовнішньоекономічної діяльності : Навч. посіб. [Текст] / Л.С. Сміяна. – К. : КНТ, 2008. – 416 с.

8. Ярема А.Г. Проблемні питання у застосуванні Цивільного і Господарського кодексів України [Текст] / А.Г. Ярема, В.Г. Ротань – К. : Видавництво “Реферат”, 2005. – 336 с.

9. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України [Текст] / За заг. ред. Г.Л. Знаменського, В.С. Щербини; Кол. авт.: О.А. Беляневич, О.М. Вінник, В.С. Щербина та ін., 2-е вид., перероб. і допов. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 720 с.

10. Науково-практичний коментар до Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [Текст] / За ред. О.І. Харитонової. – Х. : ООО «Одісей», 2008. – 336 с.

11. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України [Текст] / За ред. О.В. Дзери (кер. авт. кол.), Н.С. Кузнецової, В.В. Луця. К. : Юрінком Інтер, 2005. – 832 с.

12. Судова практика Верховного суду України з господарських справ (2007-2011 р.р.) [Текст]. – Х. : Одісей, 2012. – 608 с.

13. Хозяйственное законодательство Украины: практика применения и перспективы развития в контексте европейского выбора: Сб. науч. Тр. [Текст] / Институт экономико-правовых исследований НАН Украины; Отв. ред. В.К. Мамутов. – Донецк : ООО «Юго-Восток, Лтд», 2005. – 584 с.

14. Науково-практичний коментар до цивільного законодавства України [Текст] / А.Г. Ярема, В.Я. Карабань, В.В. Кривенко, В.Г. Ротань. – Т.1,2 – К. : А.С.К. ; Севастополь : Ін-т юрид. дослідж., 2004. – 928 с.

Методичні рекомендації щодо підготовки до семінарських занять та написання рефератів

Семінар – це загальнонавчальна назва широко застосовуваного виду занять з різноманітних навчальних дисциплін, частіше - з гуманітарних наук.

Семінарське заняття є однією з найважливіших форм навчального заняття у вищому навчальному закладі, яке проводиться у формі дискусії навколо попередньо визначених тем, до котрих студенти готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань. Семінари проводяться з основних тем навчальної програми і є ефективною формою закріплення теоретичних знань, отриманих на лекціях і під час самостійної роботи з навчальною і науковою літературою.

Головна мета семінарських занять – опанування студентами навчальної дисципліни, забезпечення глибокого і всебічного аналізу та колективного обговорення основних проблем курсу, навчання їх елементам творчого застосування отриманих знань на практиці.

Основними завданнями семінарських занять є:

- закріплення у студентів теоретичних знань;
- оволодіння ними науковим апаратом, навичками усного і письмового викладання навчального матеріалу;
- залучення їх до науки, наукових досліджень;
- прищеплення їм навичок творчого мислення, самостійного формулювання та висловлювання власних думок, а також захисту висунутих наукових положень і висновків;
- формування у них правового світогляду, здатності пов'язувати загальнотеоретичні положення з вимогами повсякденної практики державно-правового будівництва в країні.

Види проведення семінарських занять можуть бути різноманітними. Вони залежать від типу семінару, змісту і особливостей теми, складу студентів. Найбільш поширеними видами

на семінарі є: розгорнута бесіда; виступи з рефератами, доповідями; диспут у формі діалогу; круглий стіл тощо.

Необхідно пам'ятати, що якість семінару насамперед залежить від підготовки студентів до нього, тому при підготовці до семінару кожен студент повинен уважно ознайомитися з планом, який відображає зміст чергової теми заняття; прочитати і продумати свої лекційні записи, які відносяться до теми семінару; вивчити чи законспектувати рекомендовану літературу; скористатися при потребі консультацією викладача; скласти розгорнутий план, тези чи конспект виступу з усіх питань теми заняття.

Студентам необхідно відвідувати кожне семінарське заняття. Пропуск семінару позбавляє студента можливості усвідомити, закріпити та отримати цілісне уявлення по тій чи іншій темі. Крім того, це створює значні труднощі при підготовці до рубіжного контролю (заліку).

Деякі питання роботи на семінарі:

- 1) переважну більшість семінарських занять буде проведено у формі інтерактивної дискусії, під час якої викладач здійснює поточний контроль якості знань студентів, перевіряє виконання ними завдань самостійної роботи;
- 2) семінарське заняття починається вступним словом викладача, в якому він розкриває значення теми і цілі заняття, форми і методи його проведення;
- 3) студент, розкриваючи зміст того чи іншого питання теми семінарського заняття повинен пов'язувати матеріал з актуальними проблемами сучасності, розглядати правові явища з позиції Конституції та чинного законодавства України, наводити приклади;
- 4) кожному студенту необхідно постійно вдосконалювати навички володіння державною мовою, правильного вживання юридичних понять і термінів. Систематичні виступи на семінарах сприяють поповненню словарного запасу, а також умінню лаконічно і точно висловлювати свої думки;
- 5) студенти повинні уважно слухати виступи своїх однокурсників і оцінювати наскільки глибоко розкрите

питання. Це дає можливість кожному присутньому на семінарі висловити свою точку зору та подолати прогалини, які мали місце у відповіді. Активна участь на семінарських заняттях прищеплює навички участі у дискусії, аналізі різних точок зору, вмінню відстоювати свою позицію;

- 6) після закінчення виступу студента відбувається обговорення проблеми. При цьому, викладач не тільки направляє обговорення на розкриття вузлових питань, але і дає змогу виступити всім учасникам семінару. Якщо ж доповідач чи інший виступаючий на семінарі припускає явні помилки, то для виключення втрати часу викладач може його зупинити і надати слово іншому;
- 7) закінчується семінарське заняття заключним словом викладача, в якому аналізується ступінь розкриття теми, оцінюються всі форми участі студентів на семінарі (виступ з питання, реферат, повідомлення, доповнення, зауваження тощо) та нараховуються рейтингові бали, дається завдання на наступне заняття.

Обов'язковим компонентом семінарського заняття з навчальної дисципліни «Господарське право» є підготовка рефератів з найбільш актуальних та складних тем курсу.

Реферат не є дослівним переказом тексту підручника або навчального посібника, а являє собою одну з форм наукового дослідження на певну тему, творчо перероблену на основі знайомства зі станом сучасних наукових досліджень (науково-проблемний реферат) або виклад основних положень певних видань чи їх частин (оглядово-інформаційний реферат).

Реферат має бути виконано самостійно. Мета написання реферату полягає у набутті студентом знань з правознавства, вміння і навичок працювати з науковою літературою і нормативно-правовими актами, самостійно аналізувати і узагальнювати матеріал, формулювати власні висновки та пропозиції.

За допомогою рефератів студент глибше вивчає найбільш складні проблеми навчальної дисципліни, вчиться правильно оформлювати роботу та докласти результати своєї праці.

Підготовка реферату включає в себе наступні етапи:

- 1) вибір теми;
- 2) підбір і вивчення спеціальної літератури та нормативно-правових актів;
- 3) складання плану реферату;
- 4) викладення змісту теми;
- 5) оформлення реферату;
- 6) усний виклад реферату.

1. Вибір теми

Студент самостійно обирає тему реферату з запропонованого переліку. Допускається закріплення декількох студентів за однією і тією ж темою реферату. В такому разі на семінарських заняттях один з них доповідає, а інші виступають з доповненнями та уточненнями. Студент може в обсязі навчальної програми дисципліни сам запропонувати тему реферату, узгодив її з викладачем.

При виборі теми студенту слід керуватися своїми інтересами до певної проблеми, можливостями підбору літератури та інше.

2. Підбір і вивчення спеціальної літератури та нормативно-правових актів

Роботу над рефератом потрібно починати з вивчення стосовно обраної теми відповідного розділу підручника, навчального посібника, конспектів лекцій. Після того, як загальне уявлення про обрану тему склалося, студенту слід приділити серйозну увагу підбору і вивченню нормативно-правових актів та літератури, список якої наведено після кожної теми. Проте, запропонований перелік джерел не повинен зв'язувати ініціативу студента. Він може та мусить використати інші роботи, самостійно підібрані внаслідок вивчення бібліографії за обраною проблематикою.

Вивчаючи ту чи іншу наукову працю, студент повинен сприймати її крізь призму тих основних проблем, що їх вирішував автор. Без усвідомлення проблеми неможливо виділити головне й

істотне, важко відокремити тезу від аргументів і практично неможливо перебороти формальне ставлення до змісту досліджуваної праці.

3. Складання плану реферату

Після ознайомлення з літературою та нормативно-правовими актами студент складає план реферату, в якому конкретизуються питання обраної теми та який включає в себе:

- вступ;
- основну частину (виклад змісту теми);
- висновки;
- список використаної літератури.

Вступ є обов'язковою частиною реферату, в якому стисло обґрунтовується актуальність, наукова і практична значимість обраної теми, вказується на її місце в структурі курсу правознавства, формулюються цілі дослідження.

Основна частина реферату складається з розділів та підрозділів, в яких мають бути послідовно розглянуті всі питання теми. При цьому, слід мати на увазі, що кількість розділів та підрозділів не регламентується, але недоцільно їх робити невеликими за обсягом. Якщо матеріал важко розбити на декілька частин через його тісну змістовну і логічну послідовність, розділ можна не розбивати на підрозділи.

При визначенні назв розділів і підрозділів необхідно знати, що назва розділу не може повторювати назву теми роботи, а назва підрозділу повторювати назву розділу.

Заключна частина реферату має містити висновки, в яких формулюються результати дослідження, оцінки проаналізованого матеріалу, пропозиції чи рекомендації з досліджуваної проблематики.

Вступ і висновки реферату разом не повинні перевищувати одну чверть його обсягу.

3. Викладання змісту теми

Після підбору і вивчення літератури, визначення плану реферату слід приступити до узагальнення та систематизації зібраного

матеріалу. Виклад матеріалу повинен бути чітким, логічним і послідовним. Викладати матеріал у рефераті рекомендується у безособовій формі висловлювання (наприклад, “вважаємо”, “думаємо”, “рачуємо” та інше). Необхідно вживати терміни, властиві юридичній науці, уникати незрозумілих понять та складних граматичних оборотів. Терміни, окремі слова і словосполучення допускається змінювати прийнятими текстовими скороченнями, значення яких зрозумілі з контексту реферату.

При використанні цитат з літературних та наукових джерел слід пам'ятати, що вони необхідні для підтвердження думки автора реферату, або ж для висловлювання своєї думки на протигагу іншій. Занадто зловживати ними не слід.

Студенту доцільно звернути увагу на такі характерні недоліки, які трапляються при написанні реферату і які можуть привести до незадовільної оцінки:

- механічне, дослівне переписування тексту з використаної літератури;
- поверховий, не аргументований виклад основних теоретичних положень;
- невідповідність між змістом роботи та її планом;
- абстрактний виклад теми, відсутність посилань на чинне законодавство України;
- недбалість і неграмотність викладу.

Отже, основними вимогами до написання реферату є вміння виділяти головні теоретичні питання і роз'яснювати їх на конкретному матеріалі, логічно та послідовно розкривати зміст теми, використовуючи при цьому сучасну юридичну літературу.

5. Оформлення реферату

Студент повинен пам'ятати, що через оформлення реферату, його зовнішній вигляд, викладач формує першу думку про зміст матеріалу. Тому, кожному студенту необхідно опанувати техніку й етику оформлення наукової праці та дотримуватись стандартних вимог, які висуваються щодо рефератів.

Починається робота з титульного листа, який оформлюється згідно зі зразком (додаток 1).

Після титульного листа, на другій сторінці подається план реферату (додаток 2).

Кожна структурна частина роботи повинна починатися з нової сторінки та мати заголовок, який відповідає плану реферату. Заголовки слід розташовувати посередині рядка і друкувати великими літерами без крапок в кінці, не підкреслюючи. Якщо заголовок складається з двох і більше речень, тоді їх розділяють крапкою. Перенесення слів у заголовку не допускається.

Відстань між заголовком і подальшим чи попереднім текстом має бути не менше, ніж три інтервали, якщо реферат виконаний рукописним або машинописним способом, та не менше, ніж два інтервали, якщо робота виконана за допомогою комп'ютера.

Розділи слід нумерувати арабськими цифрами без крапок в кінці. Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номеру розділу і порядкового номеру підрозділу, відокремлених крапкою (наприклад – 1.1, 1.2).

Усі сторінки, починаючи з другої, послідовно нумеруються з проставленням арабських цифр за загальним правилом у верхньому правому куті, без крапки в кінці. Потрібно мати на увазі, що першою сторінкою реферату є титульний лист, на якому нумерація сторінки не ставиться, але враховується при нумерації наступної сторінки.

Реферат пишеться чітким, розбірливим почерком, або друкується на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (розмір 210x297 мм) через два міжстрокових інтервали для друкарської машинки і півтора - для комп'ютера, з обов'язковим додержанням при цьому такої ширини полів: зверху і знизу – 20 мм, зліва – 25-30 мм, справа – 10 мм. На одній сторінці повинно бути не більше 32-40 рядків.

Загальний обсяг реферату не повинен перебільшувати 24 друкованих сторінок тексту через 2 інтервали чи 16 – через 1,5 інтервали.

Робота повинна бути зброшурована і підшита. На останній сторінці ставиться число, місяць та рік виконання роботи, а також підпис виконавця.

Оформлення списку використаної літератури є важливою складовою написання реферату. В список включаються тільки ті джерела, які використовувались при написанні реферату або на

які зроблено посилання в самій роботі. Список літератури в загальний обсяг реферату не включається, але нумерація сторінок продовжується.

При оформленні списку використаної літератури джерела необхідно розміщувати в алфавітному порядку назв або прізвищ перших авторів. Спочатку вказують прізвище автора, його ініціали. Потім – назву праці, місто видання, видавництво, рік видання, кількість сторінок. Якщо праця автора розміщена у збірнику робіт, журналі чи газеті, то після назви ставиться дві косі лінії, а далі назва збірника чи журналу, місце, рік видання та його номер (або випуск), і на яких сторінках даний матеріал надрукований. Для газетної статті, крім назви і року видання, вказують так само дату. При цьому джерела треба писати мовою оригіналу.

Наприклад:

1. Кириченко Ю.В. Загальна характеристика господарських договорів [Текст] / Ю.В.Кириченко // Вісник Запорізького юридичного інституту Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, 2012.- №3.- С.21-28.

Важливе значення має правильне оформлення посилань на джерела та матеріали, які студент використовує при написанні реферату. Рекомендується наступний варіант оформлення посилань. Нумерація усіх посилань з визначенням номера джерела даного посилання у списку використаної літератури. У такому разі посилання оформлюється у квадратних дужках з зазначенням сторінки.

Наприклад:

Цитата в тексті: „В господарському праві загальноприйнято, що...” [11, с. 145].

6. Усний виклад реферату

Після написання реферату студент повинен докласти його зміст на семінарському занятті. Автор роботи протягом десяти хвилин має викласти основні положення розділів та підрозділів свого дослідження, обґрунтувати наукову і практичну значимість обраної теми, сформулювати пропозиції чи рекомендації. Після виступу, при необхідності, відповісти на запитання викладача та інших учасників семінару.

За результатами обговорення написаного і докладеного реферату студенту виставляється відповідна кількість балів, які враховуються при виставленні підсумкової оцінки з навчальної дисципліни.

Методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи студентів та підготовки до рубіжного контролю (іспиту)

Закон України „Про вищу освіту” від 17 січня 2002 року та державні стандарти вищої освіти передбачають виділення у навчальних планах у вищих навчальних закладах часу для самостійної (поза аудиторної) роботи студентів. Навчальний час, відведений для цієї форми роботи згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 2 червня 1993 р. №161 повинен становити не менше 1/3 та не більше 2/3 загального обсягу навчального часу студента, відведеного для вивчення конкретної навчальної дисципліни.

У Запорізькому національному технічному університеті для студентів технічних спеціальностей на вивчення дисципліни “Господарське право” відповідно до навчального плану відводиться 108 години, у тому числі на самостійну роботу – 42 години.

Саме самостійна робота набуває все більшого значення й актуальності сьогодні, оскільки обсяг навчального матеріалу з правознавства досить значний, і не все можна встигнути розглянути під час аудиторних занять. Отже, правильна організація власної самостійної роботи з боку студента є важливою запорукою успішного навчання і ефективного засвоєння ним знань.

Метою самостійної роботи є вироблення навичок опрацювання нормативно-правових актів, спеціальної літератури та інших матеріалів, необхідних для належного засвоєння предмета навчальної дисципліни, а також для розвитку сталих умінь до самостійного вивчення і викладання одержаної інформації.

Самостійна робота є основним засобом засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов’язкових навчальних занять, без участі викладача. Лише у ході самостійної роботи студент має можливість розвинути пізнавальні та виконавчі здібності, пам’ять, самостійне мислення, наполегливість і, головне, виробити вміння самостійного здобуття знань.

Під час самостійної роботи краще за все проявляються індивідуальні особливості студента, його здібності та нахили.

Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів, необхідних для вивчення навчальної дисципліни чи окремої теми : підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій викладача тощо. Серед них значне місце посідає саме

методичні матеріали, завдання та вказівки викладача, а також рекомендована спеціальна література та нормативно-правові акти.

Самостійна робота студента над засвоєнням навчального матеріалу може виконуватися у бібліотеці, навчальному кабінеті або комп'ютерному класі університету, а також у домашніх умовах.

Головне в правильній організації самостійної роботи – її планування, яке, в принципі, вже задане робочою програмою навчальної дисципліни. Приступаючи до самостійного вивчення матеріалу насамперед треба уважно ознайомитись з літературою, що рекомендується до кожної теми, розподілити питання на більш та менш складні. Виконуючи самостійну роботу студент повинен законспектувати основний зміст теми, при цьому уникаючи механічного переписування джерел. При цьому, необхідно виділяти основні теоретичні положення, ключові слова, спеціальні терміни і поняття.

Самостійна робота студента повинна розпочинатися ще до початку лекційних занять, тобто, потрібно активно використовувати систему упереджувального читання підручників та навчальних посібників. Це дозволяє закласти теоретичну базу для більш глибокого сприйняття інформації під час лекції.

Під час самостійної роботи студенту пропонуються наступні види завдань для опанування матеріалу з конкретної теми курсу:

- вивчити матеріали теми;
- скласти термінологічний словник;
- продумати відповіді на питання для самоконтролю;
- підготувати тези виступу на семінарські заняття;
- підготувати реферат з рекомендованих тем;
- виконати завдання, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

Перевірка виконання самостійної роботи проводиться викладачем на семінарських заняттях, а також виноситься на рубіжний контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні аудиторних навчальних занять.

Щосеместрово проводиться два рубіжних контролю, підготовка до яких здійснюється за рахунок часу, відведеного на самостійну роботу студента. При підготовці до письмової комплексної контрольної роботи кожному студенту необхідно насамперед ознайомитися з переліком питань, що виносяться на рубіжний контроль. Потім переглянути конспект лекцій, звертаючись при цьому до Конституції та чинного

законодавства України, повторити поняття та терміни, їх ознаки, функції, види, структуру тощо.

Вивчення навчальної дисципліни “Господарське право” завершується складанням іспиту, який обов’язково складають студенти, що набрали протягом семестру менше 60 балів, за умов виконання всіх самостійних завдань, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни. Для успішного складання іспиту студентам необхідно переглянути увесь програмний матеріал, у тому числі і конспект лекцій та рекомендовану спеціальну літературу, повторити відповіді на контрольні питання. Іспит проводиться в аудиторії університету у формі індивідуальної співбесіди через постановку викладачем питань. При цьому, викладач, оцінюючи знання студента керується такими критеріями як: правильність відповіді на питання, повнота і конкретність, ступінь використання наукових і нормативних джерел, уміння пов’язувати теорію з практикою, логічно і аргументовано висловлювати свої думки, культура мови.

Результати складання іспиту оцінюються за 100-бальною шкалою оцінок і вносяться до залікової книжки студента (задовільно, добре, відмінно).

Додаток 1

Зразок оформлення титульного листа реферату

Міністерство освіти і науки України
Запорізький національний технічний університет

Кафедра політології та права

Реферат
з господарського права на тему:
„Загальна характеристика договору купівлі-продажу”

Студента групи ФЕУ-510
денної форми навчання
Олійника Дмитра Івановича

Викладач: кандидат
юридичних наук, доцент
Кириченко Юрій Вікторович

Запоріжжя – 2013

Додаток 2

Зразок оформлення плану реферату

План

Вступ	3
Розділ 1. Поняття договору купівлі-продажу.....	5
Розділ 2. Умови укладення договору купівлі-продажу.....	12
Розділ 3. Відповідальність суб'єктів господарювання за недотримання умов договору купівлі-продажу.....	17
Висновок.....	21
Список використаної літератури.....	23